

תוכן עניינים

מבוא	2
1. נשים בספורט הישראלי	4
1.1 השתתפות ספורטיבית ישירה	4
1.2 מעורבות של נשים במוסדות הספורט ובתפקידים הבכירים	6
1.3 מעמדן של הנשים בישראל ביחס לתחומים חברתיים אחרים	8
2. אפליית התקצוב המגדרי בספורט	11
2.1 מוסדות האחראים על התקציבים בספורט	11
2.2 חלוקת התקציבים בתפיסה מגדרית	11
2.3 סיבות לבעיית פערי התקציבים	13
3. מאמצים לצמצום האפליה בתקציבית המגדרית	17
3.1 חקיקת חוקים ליצירת שוויון תקציבי מגדרי בספורט	17
3.2 פרויקטים לתקצוב הוגן יותר ולקידום ספורט הנשים בישראל	18
סיכום ומסקנות	22
ביבליוגרפיה	24

מבוא

מעורבותן של הנשים בספורט בישראל הינו נמוך ביחס לגברים חרף העובדה כי נשים מהוות יותר מחצי מאוכלוסיית ישראל. נמשים מעורבות בענפי ספורט רבים בישראל כדוגמת כדורגל, כדורסל, שחייה, אתלטיקה, התעמלות ועוד, אולם למעט מספר ענפים כמו התעמלות או התעמלות אומנותית, רוב ענפי הספורט בישראל מאופיינים ברוב גברי מובהק (מזרחי, 2013, עמ' 5-6). ישנן טענות מגוונות שיכולות להסביר את המעורבות הנמוכה של נשים בענפי ספורט כדוגמת תפיסות חברתיות וסטריאוטיפיות לפיהן הספורט הינו עיסוק גברי (להב-רז, ורזניק, 2006, עמ' 90-91; Koivula, 2001, p. 379); אין מספיק נשים בספורט שיכולות לשמש מודל לחיקוי בעבור נשים אחרות (רובינסון, 2014, ע' 47) וכן ישנן טענות כי הסיקור התקשורתי של הנשים בספורט הינו נמוך ולכן נשים אינן נמשכות לענפי ספורט שונים (Tamir & Galily, 2010, pp. 107-108). לצד אלה ישנה טענה בולטת המדגישה כי המעורבות הנמוכה של נשים בספורט נובעת גם ואולי בעיקר, מפאת החלוקה הבלתי הוגנת של התקציבים בספורט בישראל המנציחים את הנטייה להפנות תקציבים רבים יותר לטובת הגברים (בג"ץ 5325/01 עמותת ל.כ.ן. לקידום כדורסל נשים נ' המועצה המקומית רמת השרון, פ"ד נח (5) 079, ע' 95; משרדי המדע הטכנולוגיה והחלל, התרבות והספורט, 2016, עמ' 66, 68).

נתונים לאורך השנים מראים כי מרבית ענפי ספורט שבהם מעורבים גברים זוכים לתקציבים גבוהים יותר ביחס לנשים באופן בלתי מידתי. למשל בשנת 2015 87% מכלל התקציבים הציבוריים הממשלתיים שניתנו לקבוצות ספורט הועברו לקבוצות גברים ורק 13% הועברו לנשים, ואילו הוועד האולימפי תיקצב 56% מהגברים לעומת 44% מהנשים בעבור משלחת הספורטאים לאולימפיאדת ריו בשנת 2016, למרות כי נשים היוו 54% מכלל המשלחת (משרדי המדע הטכנולוגיה והחלל, התרבות והספורט, 2016, עמ' 66, 68).

פערי התקציבים והמעורבות הנמוכה של הנשים בספורט בישראל הובילו ליצירת וועדות ממשלתיות רבות שביקשו להתמודד עם הבעיה. במסגרת הוועדות קודמו חוקים לטובת ייצוג מגדרי הוגן ביותר במוסדות הספורט והן חלוקה הוגנת יותר של התקציבים בספורט בין גברים ונשים (מזרחי, 2013, ע' 3). ואכן לאורך השנים הופנו יותר ויותר משאבים לטובת מעורבות הנשים בספורט ואף מספרן גדל בהתמדה בספורט (סיגלשיפר, 2018; פרטוקול מספר 4, 2016, ע' 21). אולם נידמה כי תהליכים אלה לא הצליחו להשיג את מרבית היעדים כדוגמת ייצוג נשי בלפחות רבע מכלל הספורטאים בישראל, והפרויקטים הממשלתיים שיועדו לטובת הנשים - כדוגמת פעילות המועצה הציבורית לקידום ספורט הנשים בישראל, אינם מאופיינים בתכנון ארוך טווח, לפחות בעת כתיבת שורות אלה (חסון, 2017, ע' 31).

שאלת המחקר: מהם מאמצי החברה להקטנת אי-שוויון המגדרי בתקציב הספורט בישראל והאם הם אפקטיביים?

מטרת המחקר היא לבחון את אי-השוויון המגדרי התקציבי בספורט בישראל ואת הסיבות המובילות לאי-שוויון זה. המחקר יתאר את אי-השוויון המבני הקיים בישראל בכל הקשור למגדר וחברה והן בדגש על אי-השוויון המגדרי בספורט כדוגמת ייצוג הולם של נשים בספורט. לצורך כך יבוצע מחקר עיוני שיתבסס על מאמרים אקדמיים, דוחות ממשלה, ומידע המופק מאיגודי ספורט שונים אשר כולם התמקדו בנושא התקציבים וייצוג הנשים בספורט. המחקר העיוני יתחלק לשלושה פרקים מרכזיים: הפרק הראשון יבחן את הנשים בספורט בישראל. בפרק זה אציג את ההשתתפות הספורטיבית הישירה של הנשים בישראל, את המעורבות של נשים במוסדות הספורט ואת מעמדן של הנשים בישראל ביחס לתחומים חברתיים אחרים. הפרק השני יעבוד על יתמקד באפליית התקצוב המגדרי בספורט. בפרק זה אתאר את המוסדות בישראל האחראים על תקצוב הספורט, את חלוקת התקציבים בתפיסה מגדרית, ואת הסיבות לבעיית פערי התקציבים. בפרק השלישי אבחן את המאמצים לצמצום האפליה בתקציבית המגדרית. הפרק יתאר שני מאמצים מרכזיים בישראל, תחום החקיקה והפרויקטים לקידום ספורט הנשים בישראל. בסיכום העבודה אציג את המענה על שאלת המחקר.

1. נשים בספורט הישראלי

מטרת הפרק הוא לשמש רקע מקדים לעבודה. בפרק אסקור את מעורבות הנשים בספורט בישראל בהקשרים של השתתפות ספורטיבית ישירה, מעורבות של נשים במוסדות הספורט (כמו אגודות ספורט) ובתפקידים הבכירים. הפרק יתאר את מעמדן של הנשים בספורט בישראל וגם יבחן אם מעמדן של הנשים בספורט הינו שונה ביחס לתחומים אחרים בחברה ומתוך כך יאפשר להסביר האם מצבן של הנשים בספורט בישראל הינו ייחודי לחברה או שמא הוא עוד ענף חברתי המשקף את מעמדן של הנשים בחברה הישראלית.

1.1 השתתפות ספורטיבית ישירה

השתתפותן של נשים בפעילויות חברתיות בישראל הינה שכיחה עוד טרם הקמת מדינת ישראל. עוד בתקופת הישוב בראשית המאה ה-20, מודל הפעילות של האישה בחברה היה עצמאי בניגוד לנורמות אירופאיות מקובלות באותה העת. נשים לקחו חלק בביטחון הקהילות היהודיות, בכלכלה וכמובן בספורט הקהילתי. בשנות ה-30 במסגרת גלי עליה מאירופה, עלו גם נשים ספורטאיות ממדינות כמו פולין, ליטא, אוסטריה וגרמניה, ואלה מיד לקחו חלק בענפי ספורט מגוונים ואף פיתחו אותם כמו כדורסל ושחיה (Galily, Kaufman, & Tamir, 2015, p. 562).

לאחר הקמת מדינת ישראל, נשים המשיכו לעסוק בענפי ספורט שונים בישראל, ואף התקבלה החלטה רשמית של כלל ענפי הספורט הפעילים בישראל לאפשר השתתפות שווה בענפי הספורט אם רק נשים ירצו בכך. במסגרת תהליך זה הייתה התחייבות להקצאת משאבים שווה בהיבט מגדרי, גישה שווה לענפי ספורט, פיתוח ענפי ספורט ותשתיות וייצוג שווה בין נשים לגברים. ענפי ספורט שבהם זוהתה השתתפות נשים גדולה היו בעיקר ענפי ספורט שהוכרו על-ידי הוועד האולימפי ובכך הדבר גם אפשר להשתתף בתחרויות ספורט בינלאומיות חשובות. אחת הנחות היסוד של ישראל הייתה כי עדיף להשקיע בענפי ספורט בינלאומיים מוכרים שבהם יהיה ניתן לייצג את ישראל ולבסס את קיומה בזירה הבינלאומית (Galily, Kaufman, & Tamir, 2015, p. 564).

נשים לקחו חלק בתחרויות ספורט מגוונות כמו שחיה, טניס, אתלטיקה כדורסל, כדורעף ועוד. חלק מהנשים אף זכו להצלחות מרשימות בזירה הבינלאומית כאשר לדוגמה האצנית אסתר רות שחמורוב זכתה בשתי מדליות זהב באליפות אסיה לאתלטיקה בשנת 1970, השתתפה בשתי אולימפיאדות (1972, 1976) ואף הגיעה למקום שישי בגמר ריצת מאה מטר נשים – הישג שאף ספורטאי ישראלי (זכר או נקבה) טרם הצליח לממש בשנית עד כה. כמו כן, יעל ארד זכתה במדליה האולימפית הראשונה של ישראל (מדליית כסף) בשנת 1992. הייתה תחושה בישראל כי נשים הצליחו לממש את ההישגים החשובים ביותר בספורט העולמי ולהביא כבוד אדיר למדינת ישראל (Galily, Kaufman, & Tamir, 2015, p. 564).

לצד זה זוהו הישגים גם בענפי ספורט נוספים כדוגמת כדורסל הנשים ואלו שיחקו לראשונה באליפות אירופה לכדורסל כבר בשנת 1950. אומנם ביצועי הקבוצה היו נמוכים ביחס לקבוצות אירופאיות אחרות, אך לאורך השנים מעמדן של קבוצות כדורסל הנשים השתפר, ונשים אף יצגו את ישראל בתחרויות הגמר הבינלאומית. למשל בשנת 1998 הגיעה קבוצת כדורסל הנשים אליצור רמלה למחצית הגמר האירופית;